

NÁVRH HABILITAČNEJ KOMISIE

(podľa § 4 ods. 11 vyhlášky 6/2005 Z. z. o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor¹)

1. VYHODNOTENIE PLNENIA KRITÉRIÍ UCHÁDZAČA PODĽA MATERIÁLOV DODANÝCH UCHÁDZAČOM (pedagogická a vedecká činnosť)

Pedagogická a vedecká činnosť uchádzača

Mgr. Ján Kalajtzidis, PhD., pôsobí ako vysokoškolský učiteľ – odborný asistent pre odbory *etika a etická výchova* na Inštitúte etiky a bioetiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove od roku 2012 doteraz. Počas svojej doterajšej pedagogickej praxe zabezpečoval výučbu týchto odborných predmetov na odboroch etika a etická výchova – úvod do aplikovanej etiky; hospodárska etika; spotrebiteľská etika; finančná etika; základy ekonómie; úvod do profesijnej etiky; profesijná etika; etika politiky; etika verejnej správy; manažérska etika; dejiny filozofie a etiky 1,2,3,4; odborná prax; súčasné etické teórie 1,2; aktuálne otázky súčasnej etiky; textové semináre zo súčasnej slovenskej etiky, dejín etiky na Slovensku, novovekej etiky, sociálnej etiky. Ďalej zabezpečuje organizačnú prípravu a priebeh Študentskej vedeckej konferencie na katedre, resp. inštitúte. Rovnako je aj členom štátnicových a rigorózných komisií v rámci odborov etika a etická výchova.

Vedecko-výskumná a expertízna činnosť uchádzača

Vedecko-výskumné zameranie Mgr. Jána Kalajtzidisa, PhD. je v súlade s jeho pedagogickou činnosťou a zameriava sa na otázky dejín etického myslenia, etickej teórie, aplikovanej a profesijnej etiky.

Z predloženého zoznamu vedecko-výskumnej a publikačnej činnosti vyplýva, že Mgr. Ján Kalajtzidis, PhD. spĺňa požadované scientometrické kritériá na habilitačné konanie podľa schválených zásad VR PU i VR FF PU v Prešove. Všetky sú podrobne uvedené v zozname publikačnej činnosti. Eviduje dostatočný počet citácií (100 citácií a ohlasov, z toho 26 v zahraničí a 18 citácií a ohlasov je evidovaných vo WoS, resp. v Scopuse), bol riešiteľom 5

¹ Vyhláška 6/2005 Z. z. o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov docent alebo profesor (ďalej len „vyhláška“)

ukončených projektov vrátane projektu APVV-0432-10 *Stav a perspektívy profesijnej etiky na Slovensku*, kde sa zameriaval na teoretické otázky a problémy profesijnej etiky. V čase podania žiadosti participoval na 2 projektoch VEGA a KEGA. Okrem toho ešte spolupracuje na riešení 1 projektu v rámci Grantu mladých vedeckých pracovníkov v pozícii riešiteľa. Podľa materiálov predložených habilitačnej komisii najvýznamnejším výsledkom jeho doterajšej vedeckovýskumnej činnosti je vlastná monografia *Etika sociálnych dôsledkov a hospodárska etika: (so zameraním na finančný sektor)* (2012) a kolektívna monografia *Hodnoty v etike sociálnych dôsledkov* (2011), prípadne učebný text *Hospodárska etika ako predmet etickej výchovy* (2016). Okrem toho je autorom množstva vedeckých prác publikovaných doma i v zahraničí. V prehľade svojej publikačnej činnosti predloženom Vedeckej rade FF PU v Prešove k začatiu habilitačného konania uvádza 40 vedeckých prác spolu, z toho 6 vedeckých prác v zahraničí.

Uvedený prehľad dokumentuje, že uchádzač Mgr. Ján Kalajtzidis, PhD. spĺňa kritériá na udelenie titulu docent a je uznávanou vedeckou a pedagogickou osobnosťou.

2. ZÁVERY OPONENTSKÝCH POSUDKOV K ŽIADOSTI

Na habilitačné konanie Mgr. Jána Kalajtzidisa, PhD. vypracovali posudky:

prof. PhDr. Dalimír Hajko, DrSc. – ŽU v Žiline, Fakulta humanitných vied

doc. Mgr. Sandra Zákutná, PhD. – PU v Prešove, Filozofická fakulta

doc. PhDr. Michal Valčo, PhD. – UKF Nitra, Filozofická fakulta

prof. PhDr. Dalimír Hajko, DrSc. – záver posudku:

Za najhodnotnejšiu z pohľadu dejín etiky považuje časť Kalajtzidisovej habilitačnej práce, ktorá sa venuje rozboru eticko-sociálnych názorov Leonarda Stöckela, Martina Rakovského, Izáka Abrahamidesa Hrochotského a Izáka Cabana. Jeho portréty tvorcov etického myslenia v našom kultúrno-civilizačnom prostredí sú výkladovo jasné a relatívne uzavreté, založené na dôslednom prijatí zásad kritickej a argumentatívnej komunikácie. Ján Kalajtzidis – využívajúc i výsledky práce svojich predchodcov – sa podľa neho vyhýba účelovému zjednodušovaniu podstaty odkazu našich významných mysliteľov a jeho výklad je aj pedagogicky účinný. Citlivý, premyslený a v širokom kontexte aj užitočný výber prezentovaných postáv a myšlienok presvedča posudzovateľa o schopnosti autora priblížiť osobnosti intelektuálnych

dejín a myšlienkových pohybov na území dnešného Slovenska – respektíve v stredoeurópskom kultúrnom prostredí (prípadne v „našom kultúrnom okruhu“) – so zmyslom pre hľadanie možného presahu našich dejín filozofického a etického myslenia smerom do súdobej európskej duchovnej klímy.

Ďalej oponent konštatoval, že Ján Kalajtzidis prináša v práci viacero inšpiratívnych, ba niekedy aj pozitívne provokujúcich momentov: popri vyzdvihovaní Stöckelovho humanizmu upozorňuje napríklad na učenie jeho žiaka Martina Rakovského. Pozoruhodné je podľa Kalajtzidisa Rakovského vyzdvihovanie strednej majetkovej vrstvy ako spoločensky najžiaducejšej; toto tvrdenie autor dopĺňa upozornením na protikladnosť Rakovského postoja voči puritánskej morálnej strnulosti obdobia reformácie. Nemenej zaujímavé je autorovo povšimnutie si Abrahamesovej argumentácie týkajúcej sa odmietnutia trhových mechanizmov fungujúcich v súvislosti so stotožňovaním cirkvi s obchodnou respektíve ekonomickou inštitúciou, čo podľa tohto významného predstaviteľa evanjelickej cirkvi viedlo k nelogickému spájaniu ekonomických hodnôt s náboženskými a v konečnom dôsledku vytváralo živnú pôdu aj pre šírenie „preklatia úžery“. Ján Kalajtzidis však vidí etickú problematiku v reformačnom období dostatočne plasticky, preto zároveň upozorňuje aj na odvrátenú stranu tejto argumentácie, ktorá spočívala v spiatočníckom charakte chápania úverovania a obchodu. Rovnako správne a inšpirujúce je habilitantovo upozornenie na doteraz zanedbávaný prínos Izáka Cabana – známeho najmä z dejín prírodnej filozofie – v oblasti eticko-sociálnych názorov.

Oponent tiež upozorňuje, že Ján Kalajtzidis touto svojou prácou, ale aj celkovým tvorivým zameraním, sa usiluje zaplňať citeľnú medzeru, ktorá ešte stále existuje, a to aj napriek úctyhodnému úsiliu kolektívu univerzitných pedagógov, ktorého je habilitant členom, v oblasti výskumu dejín filozofického myslenia na Slovensku všeobecne a etického myslenia osobitne.

Na záver odporúča, *aby po úspešnej obhajobe bol udelený Mgr. Jánovi Kalajtzidisovi, PhD. hodnosť docenta v odbore 2.1.5 etika.*

Doc. Mgr. Sandra Zákutná, PhD. – záver posudku:

Podľa jej názoru prvé dve kapitoly predloženej habilitačnej práce ponúkajú dôležitý základ pre skúmanie eticko-sociálnych problémov, a to nielen vo všeobecnosti, ale konkrétne tých, ktoré sú prepojené na požíčovanie peňazí a kontext ich získavania. Chammurapiho zákonník

a Aristotelove diela *Etika Nikomachova* a *Politika* poskytujú v súvislosti s požíčianím peňazí široké spektrum eticko-sociálnych tém, ktoré nestrácajú na svojej aktuálnosti, a autor práce si tak buduje solídny základ pre svoju ďalšiu analýzu. Rovnako druhá kapitola, mapujúca problematiku v kresťanskom myslení, ponúka východisko pre ďalšiu analýzu prác „našich“ mysliteľov.

Podľa názoru oponentky najhodnotnejšou časťou práce je nepochybne tretia kapitola, v ktorej pozitívne hodnotí nielen výber autorov (Jan Hus, Leonard Stöckel, Martin Rakovský, Izák Abrahamides Hrochotský a Izák Caban), ale aj habilitantovu prácu s primárnymi zdrojmi. Autor na základe dôkladnej filozofickej analýzy pramenných textov so zameraním na problematiku peňazí a ich požíčiania a úverovania, poukazuje na prechod od stredovekého typu myslenia opierajúceho sa o Bibliu alebo učenie Tomáša Akvinského, prípadne Aristotelove filozofické východiská, smerom k novovekému typu myslenia blížiacemu sa ideám, ktoré v 18. storočí zosystematizoval Adam Smith.

Práca podľa oponentky bez pochyb prináša nové zistenia a je v našom prostredí jedinečnou svojho druhu. Pokiaľ ide o sociálno-etickú problematiku požíčiania peňazí a s tým súvisiacich problémov úverovania, úročenia či úžery, ako aj aktuálnu oblasť hospodárskej etiky či akútnu problematiku finančnej gramotnosti, považuje prácu habilitanta, Mgr. Jána Kalajtzigisa, PhD., za veľmi prínosnú. Autorovi sa úspešne podarilo analyzovať a interpretovať dielo a myslenie piatich osobností nášho geografického regiónu a ukázať, že eticko-sociálna téma, ktorou je problematika požíčiania peňazí, bola dôležitou súčasťou ich uvažovania. Práca má zároveň dobrý informačný potenciál a vytvára predpoklady pre rozvíjanie danej problematiky v budúcnosti. Oceňuje tiež kvalitu záveru práce, v ktorom autor ponúka sumarizáciu svojich zistení, dokladá opodstatnenosť svojho skúmania a vyvracia domnienku o tom, že etické otázky neboli súčasťou filozofovania v stredovekom a novovekom myslení v našom regióne.

V závere konštatuje, že odporúča, aby *po úspešnej obhajobe bola udelená Mgr. Jánovi Kalajtzigisovi, PhD. hodnosť docenta v odbore 2.1.5. etika.*

doc. PhDr. Michal Valčo, PhD. – záver posudku:

Habilitant priniesol podľa neho vo svojej práci viacero pôvodných bádateľských výsledkov - a to najmä v tretej kapitole svojej práce, ktorú možno považovať za kľúčovú. Tu vyzdvihol a kontextuálne interpretoval viacero myšlienok, ktoré boli nepoznané alebo málo známe. Ako

príklad možno uviesť dizertačnú prácu Izáka Cabana, ktorý je v našom prostredí známy skôr svojou prírodnou filozofiou. Habilitant podnetným spôsobom predstavuje Cabana ako novovekého človeka, ktorý prináša nový spôsob morálnej obhajoby obchodovania a podnikateľských aktivít vo všeobecnosti, čo súvisí s jeho progresívnou antropologickou perspektívou. Podobne hodnotné myšlienky, aj keď omnoho kritickejšieho rázu, možno nájsť aj v stati, venujúcej sa postave Izáka Abrahamidesa Hrochotského. Habilitant skúma jeho kázne, zhromaždené v *Zvolenskej postile*, citlivým spôsobom poukazujúc na dobovú podmienenosť Abrahamidesových odmietavých postojov k obchodovaniu a požičiavaniu peňazí.

Podľa oponenta habilitant správne pripomína, že tejto postave našich dejín sa doteraz bádatelia veľmi nevenovali (s výnimkou prof. Kišša). Trochu lepšie spracovaný a viac známy v našom prostredí je Leonard Stöckel, ktorého *Výroky slávnych mužov* habilitant skúma v súvislosti s témou jeho práce. Jeho analýzu a následnú interpretáciu možno považovať za prínosnú; škoda len, že habilitant nevyužil aj niektoré iné Stöckelove diela (okrem niekoľkých listov) na lepšie pochopenie myšlienkového dedičstva (v neposlednom rade náboženského) tohto veľikána reformačného humanizmu. Pre lepšiu a komplexnejšiu analýzu vybraných postáv protestantskej (evanjelickej a.v.) tradície v rámci skúmanej problematiky bude dobré, ak habilitant v budúcnosti siahne po viacerých dielach Martina Luthera a Philipa Melanchtona.

Predložená habilitačná práca podľa jeho názoru spĺňa požiadavky kladené na tento druh kvalifikačných prác.

Na základe toho odporúča prácu k obhajobe a po jej úspešnom priebehu navrhuje udeliť Mgr. Jánovi Kalajtzidisovi, PhD. titul *docent* v študijnom odbore 2. 1. 5 etika.

3. ODBORNÉ POSÚDENIE HABILITAČNEJ PREDNÁŠKY

Habilitačná prednáška Mgr. Jána Kalajtzidisa, PhD. *Etika sociálnych dôsledkov ako hybridná etická koncepcia* odznela pred členmi Vedeckej rady Filozofickej fakulty PU v Prešove a habilitačnej komisie dňa 12.3.2018.

Habilitant sa vo svojej prednáške primárne usiloval predstaviť problematiku hybridných etických teórií. Sekundárnym cieľom bolo prezentovať etiku sociálnych dôsledkov ako

súčasnú etickú teóriu a hľadať odpoveď na otázku, či je možné považovať ju za príklad hybridnej etickej koncepcie.

Súčasný konzekvencializmus podľa neho nie je homogénnou etickou teóriou, práve naopak, je pomenovaním pre široké spektrum rozličných etických teórií subsumovaných pod jeden názov. Aj napriek tomu, že sa navzájom tieto teórie odlišujú, ich zoskupovanie podľa neho evokuje spoločné vlastnosti či charakteristiku. To, čo tieto teórie zjednocuje, je ich prístup k hodnotám.

Pri charakteristike etiky sociálnych dôsledkov habilitant konštatoval, že sa začala formovať už takmer pred 25 rokmi a od obdobia svojho vzniku prešla troma základnými fázami. Jej nateraz posledná fáza (od roku 2011), je charakterizovaná ako obdobie otvárania sa teórie novým výzvam (politická, sociálna i aplikovaná etika), ide o užšie zameranie na aplikovanú oblasť (aj v rámci profesijnej etiky) a ujasňovania si svojej pozície v rámci etických teórií. Etika sociálnych dôsledkov je súčasná etická teória, ktorá býva označovaná ako neutilitaristická forma konzekvencializmu činu zastávajúca pozície satisficing a parciálne agent-relative. K základnej hodnotovej štruktúre, o ktorú sa opiera zaraďuje hodnoty humánnosti, ľudskej dôstojnosti, spravodlivosti a zodpovednosti. Rozvoj a realizácia týchto hodnôt je v teórii previazaná na dosahovanie pozitívnych sociálnych dôsledkov. Zastávanie pozície satisficing súvisí s odmietnutím princípu maximalizácie ako kritéria pre hodnotenie správnosti konania. Kritériom správnosti je prevaha pozitívnych sociálnych dôsledkov nad negatívnym nevylučujúc však možnosť dosiahnutia maxima.

V ďalšej časti prednášky habilitant venoval pozornosť hybridným etickým teóriám, pričom konštatoval, že ide o etické teórie, ktoré pozostávajú minimálne z dvoch odlišných komponentov, a to základnej (pôvodnej) pozície (či elementov) a nového pohľadu (postoja), ktorý pôvodne nielen nebol súčasťou teórie, no navyše bol považovaný za kontradiktórny (či prinajmenšom nekompatibilný). Tento postup je možné podľa neho popísať aj ako proces kombinácie základných pozícií minimálne dvoch originálnych teórií vyúsťujúci do vzniku novej teórie (alebo značne modifikovanej podoby pôvodnej teórie).

Upozornil, že ak chceme odpovedať na otázku, do akej miery možno o etike sociálnych dôsledkov uvažovať ako o hybridnej etickej koncepcii, musíme si ujasniť, aká je možná jej odpoveď na päť aspektov ktoré ovplyvňujú normatívnu pozíciu etických teórií. Menovite je to vzťah teórie k chápaniu hodnôt, postoj subjektu k zdôvodneniam, taxonómia hodnôt, hodnotenie konania a naň prepojený princíp maximalizácie.

V nadväznosti na uvedené aspekty dospel k záveru, že etika sociálnych dôsledkov zastáva prísne konzekvencialistickú pozíciu, ktorá spočíva v presadzovaní hodnôt na úkor ich vyznávania, ďalej sa prikláňa v prospech pozície agent-relative a argumentuje tým, že mravný subjekt má špecifický typ povinnosti voči svojim najbližším. Vo vzťahu k taxonómií hodnôt je podľa neho etika sociálnych dôsledkov typickým príkladom konzekvencializmu, ktorý je pri voľbe hodnôt otvorený. Štvrtý aspekt sa týka hodnotenie konania. Konzekvencializmus, ako to vyplýva už z jeho názvu, podľa habilitanta využíva ako kritérium hodnotenia konaní dôsledky z nich vyplývajúce. Dôsledky chápané ako produkty konania, determinujú označenie konania ako dobrého či zlého, správneho alebo nesprávneho. Etika sociálnych dôsledkov pri tomto aspekte akceptuje takýto základný predpoklad hodnotenia. Pri tomto štvrtom aspekte sa však etika sociálnych dôsledkov opäť odkláňa od klasického konzekvencialistického stanoviska (hodnotenie výlučne na základe dôsledkov) a využívaním motívov a úmyslov sa približuje k deontologickému postoju. Vo vzťahu k piatemu kritériu habilitant konštatoval, že etika sociálnych dôsledkov princíp maximalizácie opomína ako kritérium pre hodnotenie správnosti konania. Nevidí však prekážku v možnosti voľby takého konania, ktoré môže viesť k maximalizácii možných dôsledkov.

V závere habilitant konštatoval, že etika sociálnych dôsledkov sa profiluje ako konzekvencialistická etická teória, pretože uznáva potrebu uskutočňovať (presadzovať) hodnoty na úkor ich vyznávania. No zároveň odmieta nestranný postoj a princíp maximalizácie, ktoré sú v dejinách považované za esenciálne konzekvencialistické charakteristiky. Rovnako pri hodnotení konania rozširuje kritériá pre toto hodnotenie o úmysly a motívy, a prekonáva tak užšie hodnotenie iba na základe dôsledkov. Tieto modifikácie umožňujú etike sociálnych dôsledkov prekonať (či aspoň zmierniť) problémy, s ktorými sa klasický i súčasný štandardný (nemodifikovaný) konzekvencializmus stretáva. Na základe týchto konštatovaní je podľa jeho názoru možné uvažovať o etike sociálnych dôsledkov ako o hybridnej etickej koncepcii. Táto hybridná povaha sa prejavuje predovšetkým neakceptovaním pozície agent-neutral a implementovaním postojov, ktoré majú skôr deontologickú než konzekvencialistickú povahu.

Vo vedeckej rozprave habilitant primerane reagoval na vznesené otázky a podnety z diskusie. Oponenti vyjadrili spokojnosť s odpoveďami Mgr. Jána Kalajtžidisa, PhD.

Prednesenou prednáškou Mgr. Ján Kalajtžidis, PhD. preukázal požadované odborné a pedagogické *schopnosti* zodpovedajúce úrovni vysokoškolského učiteľa vo vedecko-pedagogickej hodnosti – *docent*. Habilitačná prednáška potvrdila spôsobilosť Mgr. Jána

Kalajtzidisa, PhD. na jeho vymenovanie za docenta v odbore 2.1.5 etika.

4. NÁVRH NA VYMENOVANIE UCHÁDZAČA ZA DOCENTA V ODBORE

Habilitačná komisia na základe posúdenia predložených dokladov a dokumentov, plnenia scientometrických kritérií a ostatných kritérií Prešovskej univerzity v Prešove týkajúcich sa vedeckej, pedagogickej a organizátorskej činnosti uchádzača, posudkov oponentky, oponentov a habilitačnej prednášky konštatuje, že Mgr. Ján Kalajtzidis, PhD. spĺňa všetky podmienky stanovené všeobecne záväznými právnymi predpismi ako aj vnútornými predpismi Prešovskej univerzity v Prešove na vymenovanie za docenta v odbore 2.1.5 etika.

Habilitačná komisia pracovala podľa postupu ustanoveného zákonom č.131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhláškou Ministerstva školstva SR č. 6/2005 o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor.

Na základe uvedeného habilitačná komisia predkladá predsedovi Vedeckej rady tento návrh a **odporúča Vedeckej rade Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove schváliť návrh na vymenovanie Mgr. Jána Kalajtzidisa, PhD., za docenta v študijnom odbore 2.1.5 etika.**

Miesto a dátum: Prešov 12. marca 2018

Predseda habilitačnej komisie:	Podpis:
Prof. PhDr. Vasil Gluchman, CSc.	prítomný
Členovia habilitačnej komisie:	
Prof. PhDr. Petr Jemelka, Dr.	prítomný
Doc. dr. hab. Joanna Mysona Byrska, PhD., prof. UJPII	prítomná
Oponentka a oponenti:	
Prof. PhDr. Dalimír Hajko, DrSc.	prítomný
Doc. Mgr. Sandra Zákutná, PhD.	prítomná
Doc. PhDr. Michal Valčo, PhD.	prítomný